

SPECIMEN INAUGURALE MEDICVM
DE
RESOLVTIONE
ET EVACVATIONE HVMORVM.
PER ROBORANTIA

PER
DECRETO
SACROSANCTI MEDICORVM ORDINIS
REGIAE FRIDERICIANAE
SACRAE ACADEMIAE DOCTORIS
DECRETIS MDCCXXIII.
RITE OBTINENDO
EXAMINI SVBMITTIT

ALBERT

HALLE,
MDCCCXXIII.

11

SPECIMEN INAVGVRALE MEDICVM
DE
RESOLVTIONE 1773, 7^a
ET EVACVATIONE HVMORVM,
QVAE OPTIME PER ROBORANTIA 2
OBTINENTVR,

QVOD
E DECRETO
GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
IN REGIA FRIDERICIANA
PRO GRADV DOCTORIS
DIE 1mo OCTOBRIS MDCCCLXXIII.
RITE OBTINENDO
PLACIDO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT
AVCTOR
FRIDERICVS CAROLVS ALBERT
NORDHVSANVS.

HALAE,
LITTERIS L. G. FABRI

RECTORIUM UNIVERSITATIS
MEDICINAE
IN REGIA UNIVERSITATE
MAGISTRUS
HABITUS

DE
RESOLVTIONE
ET EVACVATIONE HVMORVM
QVAE OPTIME PER ROBORANTIA OBTINENTVR.

PRAEFATIO.

Inter tantam medicamentorum copiam non alia sane arident mortalibus magis, quam illa, quae viribus vel natura deficientibus vel valde diminutis; superaddendum robur atque augmentum pollicentur: virium enim actio sanitatis tam conservandae quam restituendae fundamentum est. Eum vero

A 2

effe-

effectum roborantibus ab arte peritis tribui, neminem latet. Altioris id remediorum genus, quam vulgo reputatur, indaginis esse censeo, aequum itaque non minus quam necessarium duco, ut industriam atque studium in horum contemplatione collocemus. In casu ut dicunt desperato, subitaneam non raro confortantium remediorum efficaciam experimur, quo morbos prae caeteris a laxitate ortos referimus; hac in re experientia convictus de iis, in quantum motus ex debilitate praedicta languentes ac depressos erigunt atque revocant; in hac mea dissertatione inaugurali agere nullus dubito. Refolvendis humoribus ac evacuandis nonnunquam inferviunt roborantia, maiorem elementorum cohaesionem promovendo, quo partium restitui tonum intelligimus. Quod penitus paulo indagabo secundum experientias, quas ex fidelissima *Cell. Prof. GOLDHAGII fautoris praeceptorique mei aeternum pie colendi* manu ductione, per tres annos mihi comparavi, spem fovens certissimam, quemque aequum aestimatorem haec mea conamina aequi bonique esse diiudicaturum.

§. I.

Quum solidae C. h. ni partes ad vitae sanitatisque conservationem motibus gaudeant, ii autem nonnunquam a statu suo naturali ita deficiunt, ut functiones vel decrescant vel intendantur, hincque corporis integritas laedatur, facile apparet, remedia esse adhibenda, quae malo huic extirpando dicata sunt. Alia ex hoc coetu debilem et languidum augment motum, atque intendunt, alia enormem et nimis auctam compescunt, ac sedant. Illa roborantia, haec sedativa appellantur. Ad ea tantum, quae deperditum solidorum robur resuscitant, me accingam.

§. II.

Medici officium est, sedulo ut inquirat, quoduplicis generis existant morborum causae, quibus cognitis, facile accommodata eligenda sunt remedia. Causarum enim cognitio viam ad gratam eamque brevissimam morbos sanandi methodum pandit. Nonnullae corporis afflictiones a debilitate proficiscuntur, tantum autem adest, ut haec uni semper eidemque causae originem debeat suam, ut potius causarum a se invicem diversarum, quid? quod sibi e diametro oppositarum sit progenies. Spasmi, immobilitas, hydrops, obstructio alvina, suppressio aliarum excretionum naturalium etc. non raro ex eodem fonte quidem fluxerunt, intelligo debilitatem, sed illi teneritudine, haec rigiditate, alia afflicto laxitate nititur: Eadem ratione idem morbus modo quantitatem sive qualitatem humorum, modo solidorum tonum depravatum accusat. Omni igitur ingenii acie morborum symptomata perlastrare ac perpendere, perspecta inter se comparare oportet, si felicem instituere medelam cupiamus. Exinde concludimus, aegri salutem a iudicio medici discretivo dependere.

§. III.

Gravem saepe morbum, ex humorum stagnatione, et vasorum obstructione ortum, iis profligare conamur remediis, quae humores crassos attenuant et resolvunt, quae nocivos e corpore proferunt: Tantum autem abest ut amissam restituamus integritatem, ut potius aegri statum reddamus peiorem. Quum itaque tam tristi effectu excitati accuratius perferetumur afflicti conditionem; advertimus tandem, ab ea minimarum particularum fibram constituentium conditione, qua ob minorem inter se invicem cohaesionem, vi minori ultra modum extendi aut dilatari patitur, hinc a solidorum laxitate, morbum hunc sua habere incunabula. Ne iam mireris nos abstinere ab illa curandi methodo et ea propinare remedia quae roborant, tonumque partium naturalem revocant. Hanc enim medicamentorum commutationem, ratio circumstantiarum iubet, et crebra confirmat experientia. Quae quum ita sint, nemini non spectatissimum erit, quanta et utilitatis sint et necessitatis interdum roborantia, non ad obstructions solum referandas, et materiam corpori noxiam removendam, sed et iustam quoque firmitatem ei conciliendam, qua ante fruebatur.

§. IV.

Remedia quibus deficientes corporis vires restituntur, roborantium nomine insignimus. Virium autem languescencia, vel in vero eorum decremento consistit, vel e resistentiarum magnitudine natales ducit suos; hanc respectivam, illam pathologi absolutam vocant: Sic nimia ciborum et potulentorum iniurgitatio debilitatem ventriculi respectivam infert, et ex nimis aquoso solidorum glutine absoluta nascitur. Duplex igitur remediorum roborantium classis stabiliri potest, prouti nempe vel absolutae vel respectivae debilitati tollendae inserviunt. Strictiori tamen signi-

ficatu

ficatu roborantia vocantur ea, quae absolutae debilitati sunt dicata; haec vel humorum inopia, vel ex immediato virium decremento oritur. Quare roborantia proprie ita dicta, erunt tam ea, quae fluidorum copiam restituunt, quam illa, quae solidorum viribus immediate robur addunt. Priora appellantur nutrientia, posteriora vel cohaesionis vim, vel alias haec nixas vires respiciunt; haec pro suis effectibus nanciscuntur nomina a), illa strictissimo significato roborantia nuncupantur. Sequitur ergo, roborantibus strictissimo significato cohaerentiae vim augere.

§. V.

Cohaesio partium est actio istarum in se invicem, quae fit sine motu, dum sese contingant: Actio haec a vi partibus elementaribus insita dependet. Omne vero corporum cohaesionis augmentum duplici nititur fundamento, vel enim augetur numerus punctorum contactus, vel crescit vis insita b); quidquid horum contingit, cohaesionis maioris causam nobis exhibet. Vti igitur hac ratione in cunctis corporibus cohaesionis augmentum obtineri potest, ita istud nostrum in corpore ut contingat est necesse. Cohaesionis enim vis ubique eadem existit, eodem igitur modo operatur. Liquidum est, ea, quae cohaerentiae vim augent vel numero punctorum contactus, vel quantitati particularum corpus constituentium augmentum adferre.

§. VI.

- a) De discrimine roborantium pervolvi meretur Diff. de roborantium differentiis in praxi bene attendendis Praefide BÜCHNERO a IOAN. FRIDERICO OPPEN defensa.
- b) Non affirmo vim corporis insitam in se consideratam augeri vel imminui posse: Vires enim corporum insitas, quatenus eorum substantiam constituunt immutabiles esse non ignoro. Fit autem virium augmentum si quantitas particularum corpus componentium augetur, earumque imminutio, si numerus particularum corpus constituentium decrevit.

Strictissimo igitur significato roborantia duplici agere modo ex §. V. concipimus, indicata praeprimis ratione laxitati medentur: Haec autem vel ex nimia dilatatione qua fibra elasticitatem perdit, vel ex glutine eius intermedio ita diluto, ut requisita proportio desit, nascitur. Quum vero elasticitas dependeat a vi attractiva, qua fibrae, in quantum dilatatae sese restitunt: Clare patet, elasticitate depressa atque deperdita vim attractivam reddi minorem, sed nimia fibrarum distractio elasticitatem minuit, quin tanta interdum occurrit, ut eam plane tollat; hinc quoque vim attractivam producit minorem vel eam destruit. Siquae de glutine intermedio nimis diluto verba facere liceat, perpendendum nobis est, quomodo hoc diluatur. Gluten hoc constare ex oleo et aqua experimenta nos docent, et olei vim partes conglutinandi haud facile quis negabit, qui olei naturam experimentis physico-chemicis probatam considerat: Nec forsan erit, qui aquae negabit eandem vim: dum persistabit pulverem gypsi tenuissimum minime cohaerentem, diffusibilem, affusa certa aquae copia mutari posse in lapidis duritiem. Nobis tamen haud incognitum est, (dari corpora, quorum durities vel ab aqua, vel oleo, vel utrisque pendet), quae nimia aquae et olei quantitate adhibita, nullatenus in duram abeunt massam: Sic gypsum liquidi speciem praefert, si aqua nimis excedit. Eadem fere ratio in C. h.no obtinet. Quamvis huic ignovamus, quanam proportio inter oleum, aquam, et partes terrestres in corpore nostro requiratur, ut sanitas sit optima, id est ut solida nostra ea gaudeant conditione ac structura, qua, fluida rite movendo, producant circulationem omnium humorum corpori amicissimam, indeque actio et reactio solida inter et fluida sint aequales. Observationibus tamen edocti probe scimus, aquam et oleum fibris nostris, ex quibus

quibus machina humana constat, in iusto maiori copia applicata, corpus nostrum ad obeunda sua munera ineptum reddere. Liquida enim, particulis terreis interposita, cohaerentes eas a se invicem remouent, requisitamque partium cohaesionem tollunt, sic solidorum motus imminuuntur, hinc functiones corporis integritati accommodatae deprimuntur. Roborantia itaque in limine huius §phi indicata, vi sua leniter adstringente liquida superflua dissipant ac particulas a se invicem remotas coniungunt: Numerus igitur punctorum contactus augetur, elasticitas restituitur, partiumque actio maior fortiorque evadit; quo fit, ut lymphae nutritiae praeparatio eiusque appositio promoveatur atque numerus particularum corpus constituentium augmentum capiat. Roborantia in laxitate adhibita indicationibus allatis satisfacere ex dictis intelligimus.

§. VII.

Ex roborantium strictissime nobis distorum numero virtute caeteris fere palmam praeripit cortex Peruvianus: Nec mars postremum occupat locum. Cortex praeprius noster suam exferit efficaciam modo §. VI. descripto in laxitate ex causa quacunq; §. VI. orta, fibrillae robore ac motu naturali destitutae liquidorum affluxu extenduntur, humores corpori autem noxii, quum eijci nequeant, colliguntur, aliique nondum depravati stagnant, vasaque ocludunt. En scaturiginem infarctus hepatis, aliorumque obstructionum, en hydropis fomitem. Quum hydropici affectus, viscerum infarctus nec non materia maligna in corpore retenta, e fibrarum laxitate §. III. originem ducant suam; hisce vitiis chinam medicamentum cohaesioni iusto minori convenientissimum proponere nullus dubito: Vi enim nervos roborandi pollet cortex indicatus, actionem ergo musculorum intendit; leni adstrictione fibras laxiores corroborat, tonum restituit, ac motum lenem

constrictivum illis inducit, ita ut ad materiam morbificam expellendam et stagnantes humores resolvendos idoneae reddantur. Hoc autem feliciter praefat cortex noster, principio resinoso aromatico oeconomiae animali gratissimo, leniter adstringente, quod mediante menstruo salivali et calore blando solutum in ventriculo et primis viis, ac cum chylo delatum ad sanguinem, illum non modo in mixtione sua firmat, sed et ad angustissimas fibras deductum illas leniter constringit, novumque vigorem ac robur inducit: Omnis enim corroboratio et vigor partium nostrarum, consistit in hoc, ut ad naturalem motum fiant aptae. Ex quibus concludere licet, quamcunque evacuationem ab hoc cortice posse excitari; quid? quod nonnunquam accidit, ut non sudor solum, sed et urina (quod Sydenham observavit) copiosissima post usum eius prodeant. Ipsam igitur alvum instar purgantis exercet hoc medicamentum; quando copiosis et pituitosis excrementis intestina distenta sunt, et fibrae intestinales plus iusto dilatatae ad excretionem vitiosorum humorum sese non componere queunt: Cortici salina admixta hunc effectum accelerant. Deinde chinae usu humorum visciditatem corrigi, viasque obstructas aperiri asserimus: Vini autem hanc non ita ei tribuimus, ut ipsam in succos immediate agendo exerceri putemus, sed solidorum potius robur excitando, augendoque. Et sane ipsos nostros succos nimis lento debilique motu solidorum lentescere, viscidosque reddi, innumera experimenta confirmant, neque adeo probatione indigere videtur haec thesis, quod per fortem celeremque eorum motum resolvantur humores, discutiantur, obstructionesque tollantur.

§. VIII.

Ad propriam tandem progredior experientiam quæ dicta confirmabit. Quinquaginta annorum vir herniosus, laxioris corporis habitus, iustum observans vitæ regimen, tempore quolibet æstivo vehementiorem purpuram scorbuticam perpeffus, tandem febre tertiana duplicata continua corripiebatur, cuius paroxyfimi circa noftem redeuntes exiguas formabant remiffiones, et quoniam anni æftate fragrantiffima fenem vexabat, largiffimi eam sudores comitabantur, qui, prout tamen plerumque accidit, exanthema purpuraceum nec ullum excitabant. Sub morbi initium non alios, nifi cruciatus, ex huius febris effentia proficifcentes, accusabat aeger; medicamentis, quibus utebatur, ex abforbentium nitroforum, et bezoardicorum numero defumtis, adiunxit potum diluentem, interposito medicamento, alvum ducente. Præterlapfis fex circiter feptimanis tantum aberat ut infirmus fuam recuperaret integritatem ut potius perdurante febris vehementia magis magisque debilitaretur: Pedes enim ad abdomen ufque intumefcebant, manus nec non facies flavedine tincta, aliquali tumore afficiebantur. Appetitus proftratio vix aliquid iufculi, aut intritæ e vino delibare concedebat: Rutilus continui, et alvi aderat pigritia; Præterea aeger de crebriori anxietatum exacerbatione, de muco tenaci fauces obfidente, quo et lingua erat obdufta, fui autem excretionem recufante, conquerebatur: Nec urina, quæ flammea et turbida excernebatur, iustum depofuit fedimentum. Quapropter in eo aegri ftatu longe miferifimo, *Cell. Profefforis* fupra memorati expofcebatur auxilium, qui, ut aegrotum adirem genuinam morbi conditionem et caufam exploraturus, mihi demandavit. Peripeftis itaque mali huius circumftantiis et cognita eius featurigine, ftatim porrigebatur fal mirabile glauberi in aqua quadam

carminativa solutum, quod alvum quater solvebat: Subsequenti autem die remissionis tempore pulveris corticis chinae unciam dimidiam consumpsit aeger; quo factum est, ut vesperi rediens paroxysmus frigore sat notabili, multo mitiori tamen aestu et anxietate quam paroxysmi praecedentes, fuerit stipatus: Quo in statu potio analeptica acidula propinabatur. Aestus solito citius decresebat, eoque igitur remittente, usus corticis peruviani continuatus ita febrem diminuit, ut loco consueti, quem expectavimus, paroxysmi, nonnulli tenus in dorso dolor, vix per horae quadrantem durans, tempore vespertino sentiebatur, quem aequalis totius corporis sudor, aegrorum refocillans magis, quam debilitans, excipiebat. Urina iam non rubicunda sed turbida exercebatur, quae post aliquot horas deposuit sedimentum. Primo biduo quo cortice utebatur infirmus, duas de die alvi defecationes et multorum flatuum explosiones enarrabat, de rictibus vix amplius conquerebatur, magnam materiae mucosae copiam per simplicem secreta exspuebat: Tum praeter elixirium viscerale aquosum, corticis Peruviani adhuc unciam intra quatuor dierum spatium deglutiebat. Alvinæ interea excretiones succedebant, urina sensim crassio carebat sedimento, tandemque modo nubem ad ima sidentem prodedit; Lingua evadebat purior, color vultus hilarior ac firmior et appetitus in dies quidem augebatur, sed iucundissimo illo naturali somno necdum utebatur aeger, neque pedum tumor subsidebat, neque corpori debitum addebatur robur. Quapropter illi chinae uncia dabatur adhuc una, cuius usu salutare producebantur mutationes: Vires enim magis magisque augebantur, tota corporis superficies exanthematibus scorbutico-purpuraceis obducta cernebatur: Quo facto, et pedum tumor post aliquot dies detumuit, et naturalis somnus restituebatur.

De

De hydrope et viscerum infarctu quibus sola china medebatur plures observationes possem huic subiungere, nisi sufficere hanc putarem.

§. IX.

Ne experientia tantum mea, thesin allatam probare videar, WERLHOFFII, scriptoris laudatissimi et fide digni, verba apponam. „In observationibus suis de febb. pag. 56. sequentia proponit: „Multos vidi ex aliorum impotentiorum usu remediorum, interdum etiam methodico, cachecticos et hydropicos et tympaniticos quidem plerumque inmedicabiles; nullum ex genuina corticis sanci methodo. pag. 58. „In promptu mihi sunt exempla propriae experientiae complura, ubi cachecticos et hydrope ex imperfecta qualibet febris cura laborantes iusta methodo, et corticis imprimis assiduo usu feliciter sanavi. pag. 59. Quarta nunc agitur hebdomas, quod medicum me adscivit mulier aegressis nondum quadragenaria, quae a biennio quartanam tolleravit, et ab eo fere tempore afflicta fuit mensium obstructione et dysuria. Ingentem in mollem asciticam abdomen sensim intumescerat. Crura et femora cum dorso aqua distendebantur, turgēbat ipsa facies, incensum fere prohibebant moles corporis, respiratio anhelosa et lassitudo, tympan febris servabat immota, et medicamentorum quos passim misera consuluit σκωδελον plane manebant hydrops et quartana. Mirum in modum imminutus est tumor, abdomine tandem non penitus subsidente et femoribus valde emollitis, posteaquam ter mane ante paroxysmum pomeridianum, aquas hydropicas eo die maxime turgentes, aquae benedictae Rullandi uncia una cum dimidia αρω και καταω eacuavimus, erumpente etiam a tertio demum paroxysmo sudore, qui

B 3

„antea

„antea semper suppressus manserat, dum materia per singulos paroxys-
 „mos commota quidem fuit, sed in hydropis augmentum cessit. Ab eo
 „tempore usa est aegra electuario e cortice peruviano, radice Ibe-
 „lenii, sale ammoniaco, vitriolo martis et roob iuniperi, eo cum
 „effectu, ut febris fugata sit, faciei vividus redeat color, respiratio li-
 „bera evaserit, urina limpidior, et longe potu assumendo copiosior pro-
 „suat, abdomen plane detumuerit, femora et crura in dies magis de-
 „tumescent, molimina mensium in dorso et abdomine sentiantur, neque
 „dubitemus, quin continuato et repetito ad morem nostrum remedio, in-
 „tegre et constanter convalescatur sit. Quod in tot aliis similiter laboran-
 „tibus contigit. Ex his verbis luculenter intelligimus, corticem peru-
 „vianum ceu ingrediens primarium in majori dosi quam caeteri esse
 praescriptum. Docet et WERLHOFFVS in tract. de imitanda febris laude
 pag. 42. corticem raborando viscera et sic attenuando humores, crises
 promovere. Quod vero non solum ad hydropem cum febre vel a
 febre proficit cortex peruvianus, sed et ad alia oedemata hydropica vel
 hydropem minitiantia, apparet ex medicorum candidissimi et practici ve-
 terani GUALTERI HARRIS sermone „in Diss. medico-chirurgicis pag. 152.
 „Denique ut hanc rem finiam, neglectis aliquando omnibus topicis missi-
 „que evacuationibus usitatis, ego tumores pedum oedematosos molis
 „prodigiosae feliciter curavi solis naturam corroborantibus, et quo robore
 „partibus principibus restituto, imbecillitas illa partium inferiorum intra
 „septimanam unam et alteram penitus evanuit, pedesque praegrandes
 „pristinam suam ac naturalem formam recuperarunt: Nempe id factum
 „fuit croco martis aperitivo cum cortice peruviano bis in die exhibito etc.
 Haec cum ita sint, de corticis nostri efficacia et evacuandi et resol-
 vendi in morbis a laxitate ortis nec ullum censeo esse dubitaturum.

§. X.

Usum corticis peruviani tam egregium et in maligna materia e corpore eliminanda et in humoribus attenuandis et resolvendis, demonstratum esse existimo. Quam vero magni adhuc refert, quo ordine et qua forma usurpetur cortex, aliqua de modo eum exhibendi commemorare iuvabit. Ordinem chinae propinandae si respiciam, plerisque in casibus ante eius exhibitionem corpus ut praepararetur, necessarium iudico; aliam vero non suadeo praeparationem nisi eam, quae secundum circumstantiarum rationem, vel per laxantia sive purgantia, vel per emetica absolvitur. Profunt haec si colluvie abundant primae viae, quae cognoscitur ex visu, morbis, symptomatibusque praegressis, nausea, vomitu, ructu, fordibus linguae, gutturis, palati, et oris foetore. Si de dosi huius medicamenti cogitem, aliquam generalem omnibus convenientem determinare non audeo, nisi valde lubrica forte sit: Haec enim cum ex viribus medicamenti plus minusve praeparati, tum morbi ingenio, magnitudine, pertinacia, et nisu recidivo, nec non ex aegri aetate caeteraque eius constitutione est diiudicanda. Quod formam eum exhibendi spectat, plures praeparationes et formulae sunt excogitatae: Efficacissimus tamen evadit, in substantia, quod dicunt, propinatus. Quam autem aegris non raro pulveris qualicumque vehiculo assumti usus, taedio sit et fastidio, alia gratiora admiscere remedia convenit, non saporis tantum, sed et coloris gratia, ut illi mutantur, et insciis aegris ingeri queant. Vt tamen palato consulatur, optime sumitur in forma pilulari, si nimirum cum mucilagine tragacanthi fiant pilulae,

vel

vel in forma boli aut electuarii, miscendo illum cum roob quodam et syrupo acidulo; potest etiam exhiberi cum aqua v. g. menthae addita, ad gratiam conciliandam, sufficienti quantitate iulapii rosarum,

§. XI.

Atque haec sunt quae in praesentiarum exponere placuit, eum maxime in finem, quo omnibus constaret, chinae corticem in hydrope, in viscerum infarctibus aliisque morbis e laxitate ortis tutum et efficax esse remedium. Qui cuncta in hac dissertatione pertractata aequo perpendet animo, egregiam corticis peruviani qualitatem satis superque cognoscet. Itaque felix qui poterit rerum cognoscere causas.

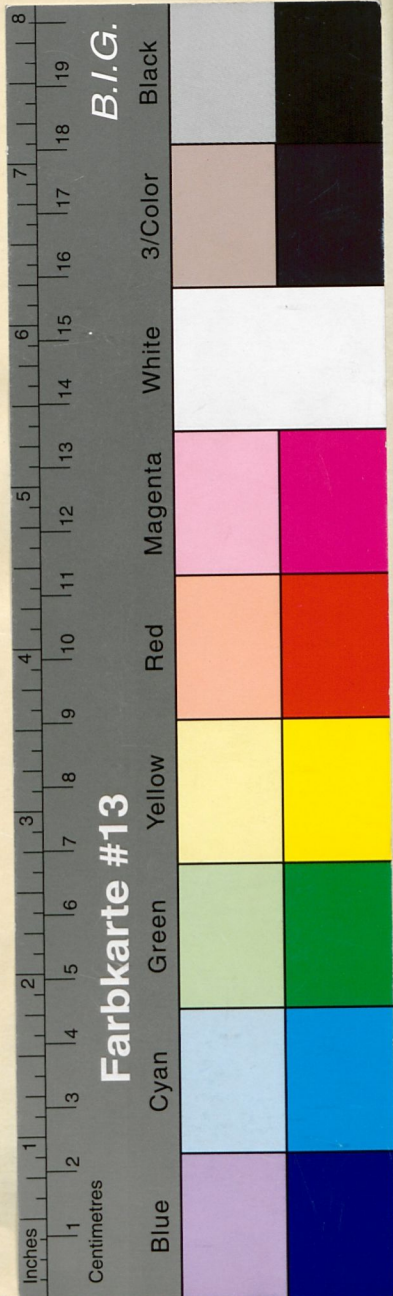

Halle, Diss., 1773-74
X 230 9444

SPECIMEN INAUGVRALE MEDICVM
DE
RESOLVTIONE
ET EVACVATIONE HVMORVM,
QVAE OPTIME PER ROBORANTIA
OBTINENTVR,

1773, 7a
2

QVOD
E DECRETO
GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
IN REGIA FRIDERICIANA
PRO GRADV DOCTORIS
DIE I^{no} OCTOBRIS MDCCLXXIII.
RITE OBTINENDO
PLACIDO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT
AVCTOR
FRIDERICVS CAROLVS ALBERT
NORDHVSANVS.

HALAE,
LITTERIS L. G. FABRI

